

การศึกษาศาสนาและแก้ไขการคชชดชกรไหสกร

ไหเขตจังหวัดนครปฐม

พ
ที่ 15
003133

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการศึกษาการปรับปรุงสุขภาพสุกร
เพื่อลดการสูญเสียทางเศรษฐกิจ.

โครงการวิจัย ลำดับที่ 6

ชื่อโครงการ

"การศึกษาสาเหตุและแก้ไขการคลอดยากในสุกรในเขตจังหวัดนครปฐม"

"THE STUDY OF INCIDENCE AND CORRECTION OF SWINE
DYSTOCIA IN NAKORNPATHOM PROVINCE"

ผู้วิจัย

นาย อรรถพร

กิตติวงษ์ภักดิ์

นาย ปราบจัน

วีรกุล

+++++

ได้ทำการศึกษาการคลอดยากของสุกรในเขตจังหวัดนครปฐม จำนวน 110 แม่ โดยแบ่งหัวข้อการศึกษาเป็น 2 ลักษณะ คือ

สาเหตุและวิธีการแก้ไขการคลอดยาก ผลการศึกษาพบว่าสาเหตุของการคลอดยากส่วนใหญ่เกิดในสุกรท้องสาว มีลูกระหว่าง 6-10 ตัว มดลูกไม่มีบีบตัวและลูกอยู่ในค้ำ ส่วนการแก้ไขการคลอดยากใช้วิธีการแก้ไขท่าคลอดและดึงออก.

Abstracts.

One-hundred and ten cases of swine dystocia in Nakornpathom area were studied in two aspects. Firstly, the incidences were devided according to the number of pregnancy, Number of piglets, mathernal and fetal factors, most of them were first pregnant sows, six to ten piglets per litter, uterine inertia and malpositioning of the fetus, repestively. Secondly, the handling of the dystocia mostly were correction and traction.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำ

การคลอดยากนับเป็นปัญหาหนึ่งในการที่ผู้เลี้ยงสุกร จะประสบความสูญเสียทั้งจาก ลูกสุกร ขณะคลอด และ อาจจะสูญเสียแม่สุกร ด้วย Wrathall (1975) รายงานว่าการ คลอดยากในสุกรมีน้อยกว่า 1 % แต่ยังไม่พบว่ามีรายงานในประเทศไทย จากจำนวนสุกร คลอดยากที่มาแจ้ง รพ. ปศุสัตว์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อ. เมือง นครปฐมพบว่า มีสุกร คลอดยากจำนวน 5 - 10 รายต่อเดือน จึงเป็นเป็นใหญ่ผู้วิจัยมีความต้อง การที่จะศึกษาหาสาเหตุและการแก้ไขการคลอดยากในสุกรในประเทศไทย.

วัตถุประสงค์ และ วิธีการ

ได้ทำการช่วยคลอดสุกร 110 ตัว ที่มาแจ้งที่ รพ. ปศุสัตว์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ ต.บ่อพลับ อ. เมือง จ. นครปฐม ตั้งแต่เดือน เมษายน 2520 ถึง พฤศจิกายน 2521 รวม 20 เดือน.

จดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์สาเหตุและการแก้ไขการคลอดยากทุกกรณีโดยแบ่งหัวข้อดังนี้.

1. สาเหตุจากลำดับการตั้งท้องของแม่สุกร
2. สาเหตุจากปริมาณลูกในครรภ์คลอด
3. สาเหตุอื่น ๆ ของแม่
 - มดลูกไม่บีบตัว
 - กระดูกเชิงกรานแคบ
 - แม่เป็นไส้เลื่อน
 - แม่อ้วนเกินไป
 - มีสิ่งแปลกปลอมขัดขวางของคลอด
 - แม่ได้รับบาดเจ็บ.

4. สาเหตุจากลูก

- ลูกตัวโตกว่าปกติ
- ลูกอ้วนผิดปกติ
- ลูกตายในท้อง
- ลูกรูปร่างผิดปกติ

ส่วนการแก้ไขนั้นแบ่งวิธีการปฏิบัติดังนี้

1. ฉีดยาเพิ่มการบีบตัวของมดลูก โดยฉีดเข้ากล้ามเนื้อโดยแบ่งฉีดออกซิโทซินในปริมาณ 40-100 IU ทางก้นทุก 15 นาที
2. ฉีดยาเพิ่มการบีบตัวของมดลูกและช่วยดึงลูกออกด้วยมือ เมื่อฉีดยาอย่างเดียวไม่สามารถคลอดได้ก็จะช่วยโดยใช้มดลู่ง เขาไปในช่องคลอดช่วยจับท่าลูกและดึงออก
3. ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ช่วยคลอดในกรณีที่ใช้มือดึงไม่ออกจะใช้อุปกรณ์หรือเครื่องมือช่วย เช่น เชือก สายไฟ ฯลฯ ดึงออกมา
4. ในกรณีที่ไม่สามารถช่วยคลอดได้โดยวิธีการทั้ง 3 จะทำการผ่าตัดเอาลูกออกทางหน้าท้องโดยวิธีการวางยาสลบแบบต่าง ๆ คือ
 - 4.1 ไทยาสาเวตะแห่งร่วมกับฉีดเข้าไขสันหลัง
 - 4.2 ไทยาสาเวตะแห่งร่วมกับไทยากลอมประสาท
 - 4.3 ไทยาสลบทั้งตัว

บันทึกข้อมูลของสาเหตุและการแก้ไขแล้วนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุและการแก้ไขการคลอดยากกว่าวิธีใดสำเร็จได้ก็และระมัดระวังโดยคิดเป็นร้อยละ.

ผลการวิเคราะห์และวิจารณ์ผล

ผลการทดลองและวิเคราะห์สุกรที่คลอดยาก จำนวน 110 ตัว ใน
ระยะ 20 เดือน โดยคิดเป็นร้อยละได้ผลดังนี้

ตารางที่ 1. แสดงลำดับการตั้งท้องของแม่สุกรที่คลอดยาก

สุกรท้องที่	จำนวนแม่	ร้อยละ
1	64	58.8
2	10	9.09
3	9	8.18
มากกว่า 3 น้อยกว่า 10	20	18.18
มากกว่า 10	7	6.36
	110	100.0

จากตารางที่ 1. แสดงให้เห็นว่าการคลอดยากในสุกรจะพบส่วนใหญ่
ในแม่สุกรท้องแรกคือ ร้อยละ 58.8 ซึ่งบ่งชี้ถึงความไม่พร้อมที่จะเป็นแม่ของสุกรสาวเอง อัน
เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น ช่องเชิงกรานค่อนข้างแคบเนื่องจากสมมติสุกรสาวเร็ว
กว่ากำหนดโดยที่ขนาดและอายุของสุกรยังไม่พร้อมที่จะเป็นแม่พันธุ์ ซึ่งตรงกับรายงานของผู้วิจัย
ในต่างประเทศหลายท่าน (Wrathall, 1975)

ตารางที่ 2. จำนวนลูกในแต่ละคร ออกจากการคลอดยาก

จำนวนลูก (ตัว/ คร ออก)	จำนวนแม่	ร้อยละ
1-5	25	22.73
6-10	46	41.82
มากกว่า 10	32	29.09
ไม่ได้ตัวเลข(ส่งโรงฆ่า)	7	6.36
	110	100.0

จากตารางที่ 2 บอกลถึงอัตราการคลอดยากที่มีความสัมพันธ์กับจำนวนลูกที่คลอดตามปกติแล้วสุภภจะคลอดลูกในอัตราเฉลี่ยในระหว่าง 6-10 ตัว/ครอก ดังนั้นจากตารางที่ 2 บ่งชี้ว่าการคลอดยากที่วิเคราะห์โคไบนพบมากในจำนวนลูก 6-10 ตัว/ครอก โดยถึงร้อยละ 41.82 และ พอๆ กับในรายที่มีลูก 1-5 ตัวแล้วมากกว่า 10 ตัวต่อครอก คือร้อยละ 22.73 และ 29.09 ตามลำดับซึ่งน้อยกว่า จึงพอสรุปได้ว่าอัตราการคลอดยากไม่ขึ้นกับจำนวนลูกแต่ประการใด เพราะพบมากในรายที่การคลอดใหญ่ 6-10 ตัวต่อครอกซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของการคลอดลูกตามปกติแล้ว

จากรายงานของ Arthur, 1973 ที่กล่าวว่าถ้าหากจำนวนลูกสุภภมีน้อยตัวจะทำให้ตัวโตและเป็นสาเหตุการคลอดยากนั้น จากตัวเลขที่ทำการวิเคราะห์พบว่าในจำนวนแม่สุภภที่คลอดยากมีลูกน้อย 1-5 ตัวต่อครอกนั้นมี จำนวน 25 ราย (ร้อยละ 22.73) พบว่ามี การคลอดยากเนื่องจากลูกโตเกินไปเพียง 13 ราย (ร้อยละ 52 ของจำนวนแม่สุภภที่มีลูกน้อยตัว) จึงไม่อาจจะถือได้ว่าเป็นความแตกต่างกันของการที่ปริมาณลูกสุภภ จำนวนน้อยจะทำให้ลูกสุภภโตเร็วขนาด จึงเป็นข้อขัดแย้งกับ Arthur, 1973., Roberts, 1971.

ส่วนแม่สุภภคลอดยากที่ใหญ่มากกว่า 10 ตัวต่อครอก จำนวน 32 รายนั้น พบว่ามีปัญหาคลอดยากจากสาเหตุมดลูกไม่บีบตัวนั้นถึง 28 ราย (ร้อยละ 87.5 ของแม่สุภภที่มีลูกมาก) ซึ่งใกล้เคียงตรงกับ Arthur, 1973 กล่าวว่าแม่สุภภที่คลอดลูกมากตัวและเป็นเวลานานมักจะเกิดการไม่บีบตัวของมดลูก การศึกษาครั้งนี้มีความเห็นสอดคล้องกัน,

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3. สาเหตุการคลอดยากจนกว่าตัวแม่และลูกโดยตรง

สาเหตุการคลอดยาก	จำนวนสุกร	ร้อยละ
ก. แม่		
มดลูกไม่มีบีบตัว		
- Primary inertia	11	10.00
- Secondary inertia	26	23.64
กระดูกเชิงกรานแคบ	25	22.73
เป็นไส้เลื่อน	2	1.82
อ้วนเกินไป	2	1.82
มีสิ่งแปลกปลอมขวางของคลอด	2	1.82
แม่ไคร้รับยากเจ็บতিরของคลอด	1	0.91
ข. ลูก		
ลูกโตเกินไป	33	11.82
ลูกขยับตัวช้า	24	21.82
ลูกตายในท้อง	3	2.73
ลูกรูปร่างผิดปกติ	1	0.91
	110	100.0

สำหรับสาเหตุการคลอดยากนี้อาจมีสาเหตุร่วมกันมากกว่า 1 อย่าง แต่ผู้เขียนได้ระบุเฉพาะสาเหตุที่ผู้เขียนมีความเห็นว่า เป็นสาเหตุหลักในการคลอดยากแต่ละกรณีไป.

ปกติแล้วสุกรจะใช้เวลาดังแต่เริ่มคลอดจนกระทั่งเสร็จสิ้นการคลอด ประมาณ 4-6 ชั่วโมง (Goodwin, 1973) ถ้าหากว่าสุกรมีระยะคลอดมากกว่านี้ถือว่า เป็นการคลอดยาก

จากตารางที่ 3 สาเหตุจากตัวแม่สุกร จากการวิเคราะห์พบว่าแม่สุกรที่คลอดยาก สาเหตุจาก Primary inertia จำนวน 11 ตัว (ร้อยละ 10) มักจะเป็นแม่สุกรที่มีอายุน้อย และแม่สุกรที่คลอดยากสาเหตุจาก secondary inertia จำนวน 26 ตัว (ร้อยละ 23.64) มักจะเป็นแม่สุกรที่มีลูกจำนวนมากและใช้เวลาคลอดนาน จากตารางพอจะสรุปได้ว่าการคลอดยากสาเหตุจากมดลูกไม่บีบตัวเป็นสาเหตุที่เกิคมขกที่สุด (ร้อยละ 33.64) ซึ่งตรงกับความเห็น ของ Roberts, 1971 ส่วนสาเหตุจากของ เชิงกรานแคบนั้นได้คัดลอกจากท่าคลอดเมื่อทำการล้วง ลูกสุกร ออกจะรู้สึกว่าการของ เชิงกรานแคบโดยขนาดของมดลูกได้ลำบากพบได้มากถึง ร้อยละ 22.73 โดยส่วนใหญ่พบในแม่สุกรที่เจ้าของผสมพันธุ์ก่อนเวลาอันสมควร

แม่สุกรพบว่าเป็นไส้เลื่อน ร้อยละ 1.82 โดยทั้ง 2 รายเป็นไส้เลื่อนบริเวณก้น (perineal hernia) ไม่พบไส้เลื่อนที่เป็นในบริเวณอื่นที่ทำให้คลอดยาก แม่สุกรที่มีสิ่งแปลกปลอม ขวางช่องคลอด พบว่ามีเยื่อพรหมจารีย์ (Persistence hymen) คงอยู่ ร้อยละ 1.82 แค ขั้วขวางเนื่องจากเนื้องอก ถุงน้ำ ไม่พบ

ส่วนแม่สุกรที่มีบาดแผลที่ช่องคลอดเป็นสาเหตุให้คลอดยากนั้นเพียง ร้อยละ 0.91 (1 ราย) เท่านั้น

สาเหตุเนื่องจากตัวลูกพบว่ามี ร้อยละ 11.82 เกิดจากลูกโตเกินไปซึ่งพบว่าลูกที่คลอด นั้นน้ำหนักโดยเฉลี่ยมากกว่า 1.8 กิโลกรัม สำหรับสาเหตุที่ลูกอยู่นิ่งตำแหน่ง หมายถึงกรณีที่ลูก สุกร ไม่อยู่ในท่าคลอดปกติรวมไปถึงการแย่งกันออก (Traffic jam) โดยส่วนมากที่มีท่าคลอดผิดปกติมักจะเป็นท่านอนหงาย (Ventral Longitudinal Anterior presentation) และขาหน้าทะแยงติดกับผนังคานบนของช่องคลอดทำให้ออกไม่ได้ มีบางรายคอยทับเป็นคัน รวม ทั้งสิ้น 17 ราย และกรณีแย่งกันออก 7 ราย รวมเป็น 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.82 ของการ คลอดยาก

นอกจากนี้ยังพบว่ามีสาเหตุอื่น ๆ เช่น ลูกตายในท้องเป็นสาเหตุให้คลอดยาก ร้อยละ 2.73 และลูกสุกรรูปร่างอัมปลักษณ์ ร้อยละ 0.91 โดยเกิดเป็นถุงน้ำที่ส่วนหัวของ ลูกสุกร (Hydrocephalus) ซึ่งพบค่อนข้างมากในสุกร (Arthur, 1973)

ซึ่งพบสรุปได้ว่าสาเหตุคลอดยากเนื่องจากแม่ ลูกคึกเป็นร้อยละ 62.74 และ 37.26 ซึ่งไม่ตรงกับรายงานของ Wright, 1958 ซึ่งรายงานการคลอดยากในโคว่า สาเหตุ การคลอดยากของแม่และลูกมี คึกเป็นร้อยละ 25 และ 75 ตามลำดับ

การแก้ไขการคลอดยากทำตามขั้นตอนของการช่วยคลอดโดยการใช้น้ำฉีดเพิ่มลม เบล่งและช่วยดึง ออกด้วยมือ การใช้อุปกรณ์ช่วยคลอดและการผ่าตัดลูกออกทางหน้าท้องจากสุกร คลอดยาก 110 ราย สามารถแก้ไขตามลำดับขั้นตอนดังกล่าวสำเร็จช่วยชีวิตแม่และลูกไว้ได้ 90 รายและไม่สำเร็จ 20 ราย.

ตารางที่ 4. แสดงจำนวนสุกรที่แก้ไขโดยวิธีต่าง ๆ.

วิธีการช่วยคลอด	จำนวนตัว	ร้อยละ
ฉีดยาเพิ่มการบีบตัวของมดลูก	1	0.91
ฉีดยาเพิ่มการบีบตัวและดึงด้วยมือ	79	71.82
ใช้เครื่องมือช่วยคลอด	12	10.91
ผ่าตัดเอาลูกออกทางหน้าท้อง	10	9.09
ส่งโรงฆ่า	8	7.27
	110	100.0

จะเห็นได้ว่าการช่วยคลอดส่วนใหญ่ใช้น้ำฉีดเพิ่มการบีบตัวของมดลูก (Oxytocin) ร่วมกับการดึง ด้วยมือนอกจากกรณีที่ยากเช่นมีลูกสุกร โคเกินขนาดหรือเชิงกรานแคบจึงต้องใช้เครื่องมือช่วยคลอด หรือผ่าตัดเอาลูกออกทางหน้าท้อง เมื่อเปรียบเทียบวิธีการแก้ไขแล้วพบว่าการแก้ไขโดยการใช้น้ำ ฉีดออก ร่วมกับการใช้น้ำฉีดมักจะมีผลเฉพาะในกรณีมดลูกไม่มีแรงบีบตัว จะช่วยทำให้ลูกคลอดง่าย เป็นส่วนมาก.

ในกรณีที่ต้องส่งโรงพยาบาล ร้อยละ 7.27 พบว่าส่วนใหญ่เจ้าของสัตว์มาแจ้งสัตวแพทย์
ช้าเกินไปและบางกรณีคือ เจ้าของของสัตว์ไม่ยินยอมให้สัตวแพทย์ดำเนินการผ่าตัดเพื่อเอาลูกออก
ทางหน้าท้อง

ส่วนการผ่าตัดเอาลูกออกทางหน้าท้องนั้นสามารถช่วยชีวิตแม่สุกรและลูกได้ 7 ราย
จาก 10 ราย โดยใช้วิธีวางยาสลบทั้งตัว 4 ราย ฉีดยาชาเฉพาะแห่งและเข้าไซสตันหลัง
4 ราย ฉีดยาชาเฉพาะแห่งและให้ยาระงับประสาท 2 ราย การผ่าตัดเอาลูกออกทางหน้าท้อง
นี้มีปัญหาในการตัดสินใจว่าควรทำหรือไม่ Roberts, 1971 กล่าวว่าควรทำในระยะที่ 2 ของ
ของการคลอดจะให้ความปลอดภัยถึง 85-90 % แต่จากที่ผู้เขียนได้ปฏิบัติมาพบว่าความล้มเหลว
ของการผ่าตัดและการวางยามักจะพบในแม่สุกรที่มีอาการหนักแรง เมื่อเปิดศาคูบริเวณตาขาว
มีเส้นโลหิตขยายตัว (Congestion) จึงแนะนำให้หลีกเลี่ยงการผ่าตัดเมื่อพบแม่สุกรในสภาพดัง-
กล่าว การวางยาสลบแบบทั้งตัวโดยใช้ยา Stressnil (R) ฉีดเข้ากล้ามเนื้อและ Hypnodil (R)
ฉีดเข้าเส้นเลือดใช้โคเคนดีไม่ทำให้สัตว์ช็อคหรือมีอาการแทรกซ้อนอื่น ๆ แต่อย่างไรในการผ่าตัด
ซึ่งตรงกับข้อมูลจาก Janssen pharm. 1973 แต่การวางยาควมการฉีดเข้าไซสตันหลังและ
ยาชาเฉพาะแห่งก็ใช้โคเคนดีและประหยัคกว่าวิธีวางยาสลบทั้งตัว ส่วนวิธีใช้ระงับประสาทและยา
ชาเฉพาะแห่งยังได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจ.

สรุป

การศึกษาหาสาเหตุการคลอดยากในสุกรในประเทศไทยพอจะสรุปได้ว่า สาเหตุส่วน
ใหญ่มาจากแม่สุกร ร้อยละ 62.74 และเกิดจากลูก ร้อยละ 37.26 ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าอาจจะเกี่ยว
กับการจัดการฟาร์ม อาหาร และการเลี้ยงดูแม่สุกร เป็นส่วนใหญ่ อันโนมนำให้เกิด มดลูกไม่มีแรง
บีบตัว แม่สุกร อ้วนเกินไป เป็นต้น การคัดเลือกแม่สุกรที่มีลักษณะไม่เหมาะสมจะมา เป็นแม่ก็มีปัญหา
ทำให้เกิดการ คลอดยากเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่สุกรสาวมีปัญหามากถึง ร้อยละ 58.8 ปัญหา
ที่เกิดจากแม่ส่วนใหญ่เกิดจากปัญหามดลูกไม่มีบีบตัว. (ร้อยละ 33.64) ซึ่งพบว่า การคลอดลูกจำนวนมาก
มากตัวเป็นสาเหตุอย่างหนึ่ง โดยพบวาร ร้อยละ 87.8 ของแม่สุกรที่คลอดลูกมากกว่า 10 ตัวมีสาเหตุ
การคลอดยากจากมดลูกไม่มีแรงบีบตัว การศึกษาที่ควรกระทำต่อไปคือ การศึกษาหาสาเหตุของ
การคลอดยากในสุกร เนื่องจากสายพันธุ์ของแม่และพ่อสุกร.

กิติกรรมประกาศ

ทางคณะผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยนี้ และขอขอบคุณ โรงพยาบาลปศุสัตว์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้ความสะดวกในระหว่างการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

1. Arthur, G.H. 1973 "Wright's Veterinary Obstetrics" 3rd edition. Lowe and Brydone Ltd. p.155, 161-179.
2. Goodwin, D.H. 1973 "Pig management and Production" 1st edition The Anchor Press Ltd. p.101.
3. Janssen Pharmaceutical 1973. "Stressnil: a new sedative for pig" Vet. department booklet, Belgium p.66-67.
4. Roberts, S.J. 1971 "Veterinary Obstetrics and Genital Diseases" 2nd edition. Edwards Brother Inc. p.231, 235, 269.
5. Wrathall, A.E. 1975 "Reproductive disorders in Pigs" 2nd edition Cambrian News Ltd. p.222.
6. Wright, J.G. 1958 "Bovine dystocia". Vet.Rec. 17, p.347.

